

Kummitoiminta-

Tukea lähiverkostosta

Työntekijän käsikirja

1. **Kartoitetaan asiakasperheet**, jotka voisivat hyötyä kummitoiminnasta.
Kummitoiminta on tukihenkilötoiminnan muoto, jossa tukehenkilö etsitään perheen omasta verkostosta. Henkilön ollessa perheelle ja lapselle tuttu ihminen, tukisuhteen on helpompi alkaa ja jatkua riittävän pitkään.
2. **Annetaan perheille kummitoiminnan esite** ja kerrotaan, että kummitoiminta on yksi tapa tukea perhettä silloin kun perheellä on ongelmia sairauksien, uupumuksen, päihteiden, sosiaalisen tilanteen tai mielenterveysongelmien kanssa. Tarvittaessa annetaan vanhemman sairautta koskeva esite sekä Miten autan lastani? -esite.
Toimintamallin tarkoituksena on auttaa vanhempia tiedostamaan, miten he itse voivat parhaiten tukea lapsen normaalia kehitystä, silloin kun perheellä on vaikeuksia. Tavoitteena on perheen vuorovaikutuksen parantuminen. Lapsen ollessa ikätasonsa mukaisesti tietoinen perheen tilanteesta helpottaa se lapsen koko arkea. Samalla se poistaa lapselta turhaa kuormitusta, vääriä kuvitelmia sekä syyllisyyttä. Kaikkea ei tarvitse kertoa yhdellä kertaa, vaan vähän kerrallaan perheen omaan tahtiin. Vanhempien tilanteen muuttuessa siitä täytyy myös kertoa lapsille.
3. **Perheiden kanssa työskentely** voidaan aloittaa kohdasta 4 tai 6. Molempia aiheita on tarpeellista käsitellä, mutta järjestys muokkautuu omien työtapojen mukaan.
4. **Haastatellaan vanhemmat.** Tarkoituksena on selvittää lapsen kehitystä suojaavien tekijöiden, kuten arjen sujumisen ja perheen verkoston tuen, toteutumisen. Samalle selvitetään, mitä lapsi on kokenut ja nähnyt sekä mitä lapsi ymmärtää tilanteesta vanhemman mielestä. Haastattelurunkona voidaan käyttää **Lasta suojaavat tekijät –työntekijän käsikirjaa**.
5. **Tarvittaessa haastatellaan lapsi/lapset.** Jokainen lapsi erikseen. Erityisenä tavoitteena on saada esille lapsen ymmärrys tilanteesta. (liite 3)
6. **Verkoston kartoitus**
 - a. Hahmotellaan vanhemman/vanhempien kanssa perheen verkostokarttaa ja pohditaan hyötyisikö lapsi tukiaikuisesta (liite 2)
 - b. Erityisesti on tärkeää kartoittaa ne ihmiset, jotka ovat tai olleet lapselle tärkeitä ihmisiä ja suhde on mahdollisesti katkennut.
 - c. Mietitään kuka verkostokartan henkilöistä voisi sopia kummiksi
7. **Kummin tehtävät**
 - a. Pohditaan vanhemman/vanhempien kanssa millaisiin asioihin lapsi tarvitsisi tuekseen kummiä. Kummin tehtäviä pohditaan lapsen näkökulmasta käsin, lapsen tarpeet huomioiden. Akuutissa tilanteessa korostuu kummin tarpeellisuus. Tehtävä voi olla laaja esim. lapsen hoitaminen vanhemman hoitajakson aikana tai rajattu, esim. lapsen kuljettaminen harrastukseen kerran viikossa. Tärkeintä on, että lapsella on tukiaikuinen, johon voi ottaa yhteyttä halutessaan ja joka auttaa lapsen arjen säilymisessä ja antaa aikuisuutta lisää.
 - b. Lapselle kerrotaan alustavasta suunnitelmasta pyytää tiettyä henkilöä hänelle kummiksi. Kysytään lapsen mielipidettä asiasta. Ilmaistaan selkeästi se, ettei kyseinen henkilö välttämättä pysty kiireidensä ym. takia suostumaan tehtävään.
 - c. Sovitaan ajankohta jolloin kummiä kysytään tehtävänsä. Työntekijä osallistuu tähän tapaamiseen jos suinkin mahdollista.

8. Kummin tapaaminen

- a. Kummitille kerrotaan toiminnasta samaan tapaan kuin vanhemmallekin.
- b. Kummitille kerrotaan että hänellä on täysi oikeus kieltäytyä tehtävästä, jos hän kokee sen elämäntilanteensa tai muiden seikkojen vuoksi mahdottomaksi.
- c. Kummitille kerrotaan mahdollisuudesta hyödyntää Omaisyhdistyksen tarjoamia tukimuotoja kuten vertaisryhmää, koulutusta ja virkistystoimintaa.
- d. Kummitille annetaan aikaa miettiä tehtävään ryhtymistä.
- e. Kummitille ehdotetaan koulutusta tukihenkilötoimintaan.

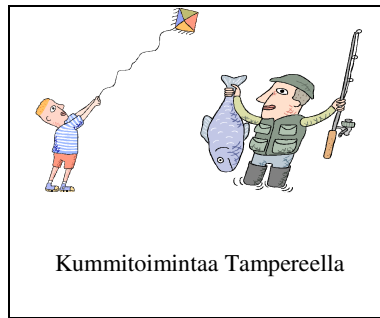
9. Kummisopimus

- a. Kummin ilmoitettua myöntävästä päätöksestään vanhemmalle, pidetään uusi tapaaminen, jossa on läsnä työntekijä, vanhempi/vanhemmat, kummi ja tapaamisen lopussa myös lapsi.
- b. Tapaamisessa sovitaan yhdessä vanhemman ja kummin kanssa kummin tehtävistä ja kummissuhteen kestosta.(liite 1)
- c. Lapselle kerrotaan tarkemmin kummin roolista ja siitä mitä on sovittu kummin tehtävistä jne.
- d. Kummi, lapsi, vanhempi ja työntekijä aloittavat kummissuhteen.
- e. Työntekijä lähettää kopion kummissopimuksesta yhdyshenkilölle.
- f. Lähetetään vanhemman ja kummin luvalla yhteystiedot Omaisyhdistykselle kummitapaamisista, koulutuksesta ja virkistystoiminnasta tiedottamista varten.

10. Kummissopimuksen tarkistaminen

Mikäli kummissuhde jatkuu lastensuojelun asiakassuhteen päätyttyä kutsutaan omaisyhdistyksen työntekijä mukaan tapaamiseen asiakassuhteen loppuvaiheessa. Tapaamisessa käydään läpi kummissuhteen toteutuminen tähän saakka ja jatko tukitoimintaan.

Liite1.

KUMMISOPIMUS

Lapsen nimi:

Kummin nimi:

Kummin tehtävä(t):

Kummissuhteen suunniteltu kesto:

Paikka, aika: _____

Lapsen allekirjoitus

Kummin allekirjoitus

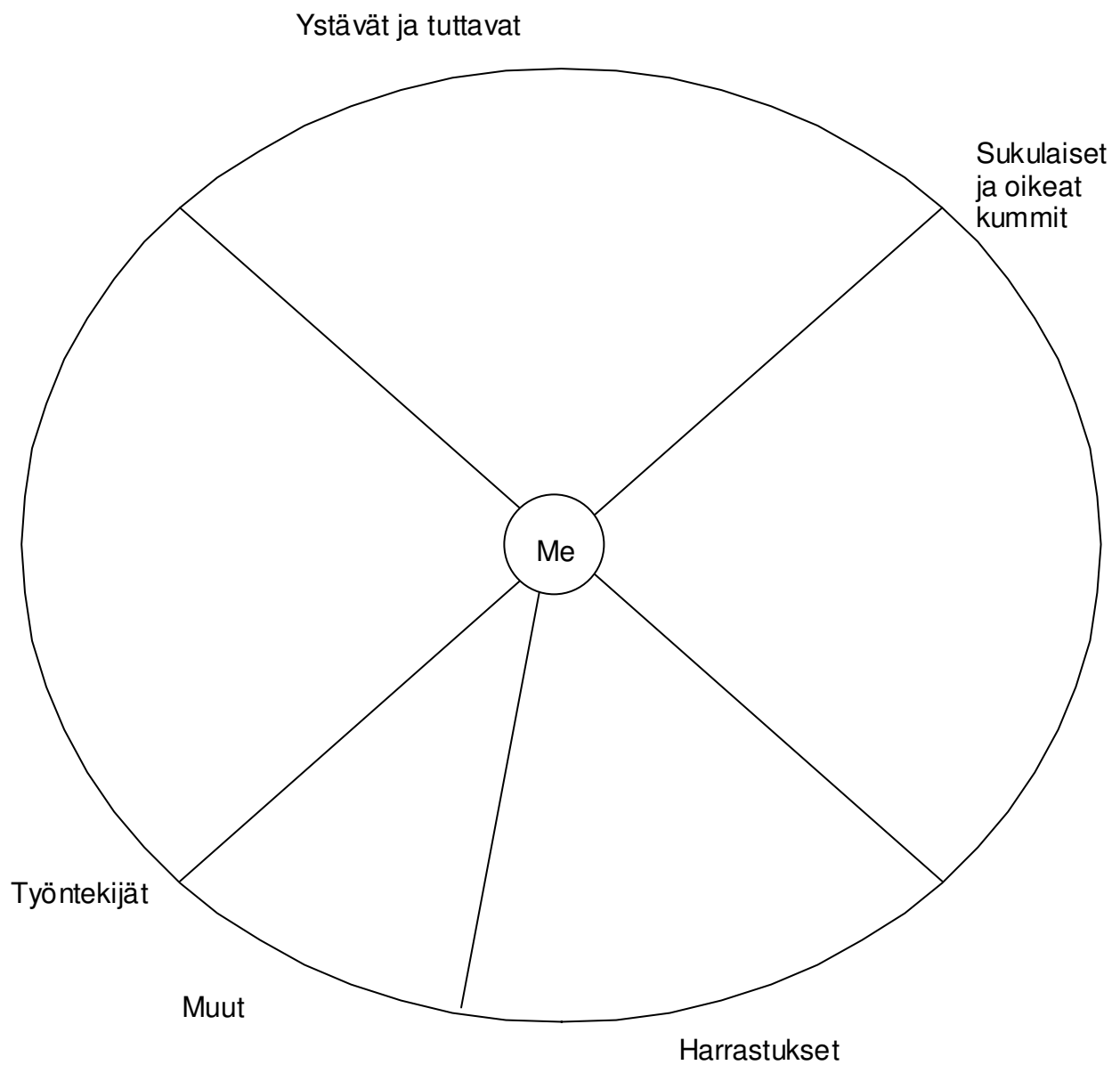
Vanhemman allekirjoitus

Vanhemman allekirjoitus

Liite 2. Verkostokartta

Verkostokartta

Nimi _____

Liite 3. Lapsen haastattelu (tarvittaessa)

Perheen tilanteen kartoitus tarvittaessa lapsen kanssa. Jos vanhemmalta on saatu riittävästi tietoa, niin haastattelua ei tarvita.

Tehdään lapsen kanssa kahden ja perheen jokaisen lapsen kanssa. Vanhemman lupa haastatteluun antaa luvan lapselle kertoa asioista vapaammin.

Periaatteet lapsen kanssa keskustelulle

1. Puhutaan kieltä mitä lapsi ymmärtää, mitä pienempi lapsi niin sitä konkreettisempaa ja lapselle tuttua kieltä käytetään.
2. Lapsi tarvitsee selityksiä kokemilleen asioille, mitä on kokenut, nähnyt, tuntenut, kuullut ja ajatellut. Lasta helpottaa tieto vanhemman käytöksen taustalla vaikuttavista asioista.
3. Vanhempi on paras tiedonantaja lapselle: viedään lapsen huolet ja kysymykset yhteiseen keskusteluun vanhemman kanssa. Työntekijä ei ole vanhemman sijainen, vaan lapsen kuuntelija ja vanhemman tuki, kun asioita käsitellään.
4. Kun lapsen kanssa keskustellaan hänen elämäänsä vaikuttavasta ongelmasta, vastaukseen on aina rakennettava ratkaisu. Tulevaisuus on tehtävä näkyväksi ja mahdolliseksi.
5. Lasta rohkaistaan ottamaan asiat aina puheeksi, kun jokin häntä mietityttää.

Lapsen haastattelu

1. Tutustuminen ja työtavan esittely
2. Kartoitetaan lapsen vahvuudet, ongelmat, elämäntilanne.
3. Kerrotaan mahdollisista ongelmanratkaisumalleista

1. Perherakenne: Ketä perheeseen kuuluu?

Perheenjäsen	Rooli
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	

Annetaan nuorelle tarvittaessa yhdessä eteenpäin –opas tai Millan päiväkirja?

tehty

2. Tutustuminen ja työtavan esittely

- Työntekijän esittely tehty
- Työtavan esittely: menetelmä, aikaraamit, tarkoitus tehty
- Keskustelu luottamuksellisuudesta ja vanhemman lupa keskusteluun tehty
- Tarvittaessa lupa ottaa yhteyttä hoitavaan henkilöön tehty
- Keskustelu lapsen odotuksista tapaamisen suhteen tehty

Vinkkejä työntekijälle:

- Työskentelyn tausta: ”työtapa joka toteutetaan jokaisen lapsen kanssa”, ”teidän perheen auttamiseksi olisi tärkeää kuulla myös sinun mielipiteesi asioista”
- Lapsilla voi olla pelko huostaanotosta tai muista keskustelua seuraavista tapahtumista, käydään tilannetta tarvittaessa lapsen kanssa läpi.

3. Lasta suojaavien tekijöiden kartoitus

Millainen lapsi on kotona, persoonana, kuvauksia lapsesta

tehty

Kaverit: onko kavereita, montako, onko hyviä kavereita, tuoko kavereita kotiin, käykö yökylässä, onko kaverit vanhemman mielestä lapselle hyvää seuraa, onko iloa ja menoa?

tehty

Harrastukset, onko harrastuksia, viihtyykö, miten sujuu, onko muutoksia harrastuksissa, median käyttö, tv, videot, pelit?

tehty

Koulu/päiväkoti, viihtyykö, mistä aineista tykkää, onko kavereita koulussa, jaksaaako tehdä läksyt, onko muutosta koulussa pärjäämisessä verrattuna aiempaan, kiusataanko, ovatko vanhemmat olleet yhteydessä opettajaan, miten kouluunlähdöt sujuvat, iltapäivät koulun jälkeen?

tehty

Minkälainen on lapsen suhde omiin vanhempiin, sisaruksiin?

tehty

Lapsen ymmärrys vanhemman tilanteesta: mitä on nähnyt, kuullut, huomannut, minkä ajattelee vanhempaa vaivaavan, onko asiasta puhuttu, mitä lapselle on kerrottu, onko lapsi

itse ottanut puheeksi asiaa? Mistä lapsen mielestä vanhemman ongelmat johtuvat, miten lapsi ymmärtää ne?

tehty

Arjen sujuminen: kuka laittaa ruuan, huolehtii käytännön asioista, miten paljon lapset ottavat vastuuta arjen sujumisesta, onko suhteessa ikätasoon, tehdäänkö perheen kanssa yhdessä jotakin, miten paljon on kotona, palaako ajoissa kotiin iltaisin, meneekö nukkumaan ajoissa, miten asiat sujuvat lomilla ja viikonloppuisin?

tehty

Perheen ulkopuoliset aikuiset, esimerkiksi ystävät, sukulaiset, opettajat yms, onko heitä, ketä, missä, mitkä suhteet ovat lapsen mielestä merkittäviä?

tehty

Omat vahvuudet ja kehittymisen paikat Jos on huolia, tehdään ne hyvin konkreettisiksi.

tehty

Onko lapselle kysyttävää? Jääkö jokin asia mietittävään?

Lopuksi tulisi sopia lapsen kanssa mistä asioista saa kertoa vanhemmille, ja tarkistaa onko jokin asia, jota lapsi ei halua vanhemman tietävän.